

KS/2026:46

KS § 78

Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel verksamhetsberättelse 2025

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Godkänna verksamhetsberättelse 2025 för Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel.
2. Bevilja ledamöterna i Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2025.

Jäv

På grund av jäv deltar inte Jan Wallin (M) i handläggning och beslut.

Ärendebeskrivning

Föreligger verksamhetsberättelse från den gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel för år 2025.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, kommunstyrelsens förvaltning, 2026-05-17, 1 sida.

Protokollsutdrag, ATL 260203 § 7, 1 sida.

Tjänsteskrivelse, Falu kommun, Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025, 2026-01-21, 1 sida.

Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025, Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel, 14 sidor.

Protokollsutdrag

Kommunfullmäktige

§ 7 Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025 (ATL0013/25)

Beslut

Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel godkänner verksamhetsberättelsen för 2025.

Varje kommun som ingår i gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel får i uppdrag att fatta beslut om ansvarsfrihet för nämnden.

Sammanfattning

I verksamhetsberättelsen redogörs för gemensamma nämndens uppdrag och verksamhet under 2025.

Beslut är enligt förvaltningens förslag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025
- Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025, Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel

Skickas till

Samtliga ingående kommuner i den gemensamma nämnden
Kommunrevisionen Falu kommun
Ekonomikontoret Falu kommun

Tjänsteställe
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Handläggare
Marcus Tell
Tel: 023-830 00
E-post: marcus.tell@falun.se

Datum Dnr
2026-01-21 ATL0013/25

Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025

Förslag till beslut

Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel godkänner verksamhetsberättelsen för 2025.

Varje kommun som ingår i gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel får i uppdrag att fatta beslut om ansvarsfrihet för nämnden.

Sammanfattning

I verksamhetsberättelsen redogörs för gemensamma nämndens uppdrag och verksamhet under 2025.

Bakgrund

Den gemensamma nämnden ansvarar för de samverkande kommunernas (Borlänge, Falun, Gagnef, Hedemora, Ludvika, Smedjebacken och Säter) skyldigheter enligt alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter, lagen om tobaksfria nikotinprodukter samt den kommunala kontrollen av den receptfria läkemedelsförsäljningen i detaljhandeln. Nämndens uppdrag består av myndighetsutövning.

Ekonomiska konsekvenser

Utfallet för kostnaderna blev 0,5 mnkr lägre än budget och intäkterna från taxor blev 0,8 mnkr lägre än budgeterat. Underskottet på helår blev 0,7 mnkr som täcks av kommunerna. I början av 2025 fakturerades kommunerna en förskottsbetalning på 0,9 mnkr, det innebär att 0,15 mnkr kommer att avräknas förskottsbetalningen för 2026.

Bilagor

Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025, Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel

Beslutet ska skickas till

Samtliga ingående kommuner i den gemensamma nämnden
Kommunrevisionen Falu kommun
Ekonomikontoret Falu kommun

Slutligt beslutsorgan

Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel

Marcus Tell
Chef ATL-kontoret

Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2025

**Gemensamma nämnden för alkohol,
tobak och receptfria läkemedel**

Rapportering till kommunfullmäktige

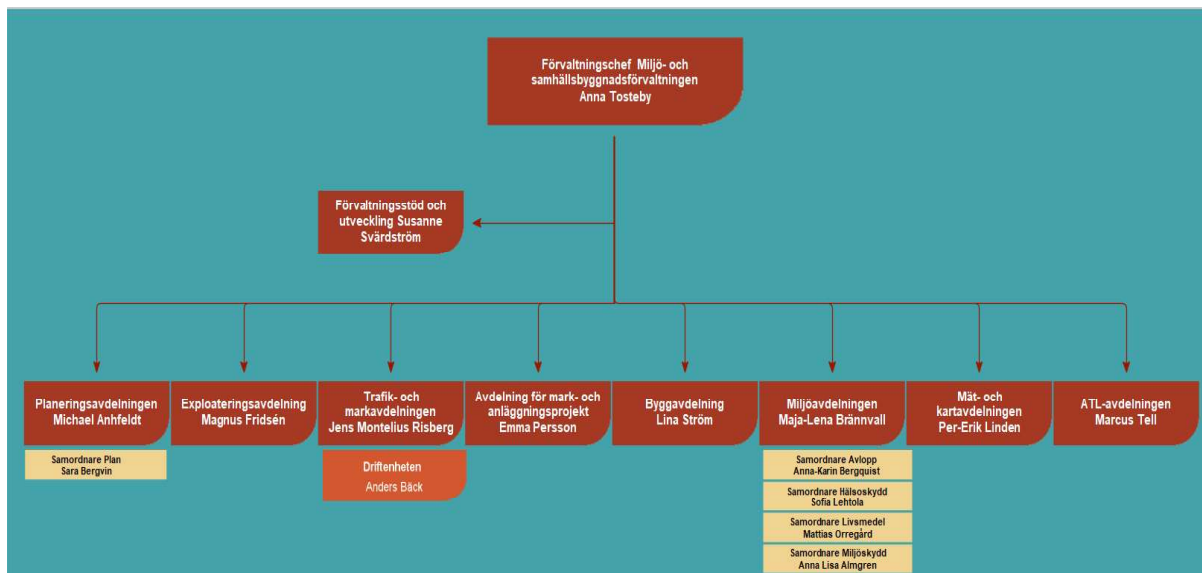
Innehåll

Organisation	1
Uppdrag och ansvar	2
Händelser av väsentlig betydelse	3
Verksamhetsuppföljning.....	4
Nämndens verksamhetsmål	4
Statistik.....	6
Väsentliga personalförhållanden.....	9
Förväntad utveckling	10
Driftredovisning	11

Organisation

Gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel är ett samarbete mellan sju kommuner i Dalarna. Borlänge, Falun, Gagnef, Hedemora, Ludvika, Säter och Smedjebacken har kommit överens om att samarbeta i en gemensam nämnd enligt kommunallagen (2017:725) 9 kap §§ 19–35.

Falu kommun är värdkommun och nämnden ingår därmed i Falu kommuns organisation och tjänstepersonerna är placerade på ATL-kontoret som i sin tur ingår i miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens uppdrag är att tillsammans skapa, bevara och säkerställa ett långsiktigt attraktivt Falun att bo, besöka och verka i. Förvaltningen är uppdelad i nio avdelningar och styrs av tre nämnder samt kommunstyrelsen.

Uppdrag och ansvar

Nämnden utför myndighetsutövning och ansvarar för kommunernas skyldigheter enligt följande:

- Prövning och tillsyn enligt alkohollagen
- Prövning och tillsyn enligt lag om tobak och liknade produkter (dock ej tillsyn av rökfria miljöer)
- Tillämpning av och tillsyn enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter
- Kontroll av läkemedelsförsäljning av receptfria läkemedel i detaljhandeln enligt lag om handel med vissa receptfria läkemedel

Händelser av väsentlig betydelse

I januari aviserade regeringen att det skulle bli tillåtet med gårdsförsäljning från den 1 juni i år, vilket riksdagen fattade beslut om i april. För att kunna förbereda och hantera det nya uppdraget behövde tillsyn på försäljningsställen samt det utvecklande arbetet för verksamheten pausas under våren. Det förberedande arbetet har bland annat bestått av att ta del av information från regeringen och Folkhälsomyndigheten, publicera information på hemsidan, skapa mallar för bland annat utredning och tillståndsbevis, uppdatera verksamhetssystemet och ta fram ett förslag gällande avgifter vilket respektive kommuns kommunfullmäktige sedan har godkänt. I början av juni kom de två första ansökningarna om gårdsförsäljningstillstånd in, nämnden beslutade att de skulle prioriteras och beslut fattades vid ett extrainkallat sammanträde den 27 juni.

I början av året köptes en ny funktion till verksamhetssystemet vilket gör att det är möjligt att skicka dokument krypterat till de bolag som anmält sig till Digital post. Det är inte tillåtet att skicka känsliga uppgifter okrypterat (till exempel med vanlig e-post), därför har alla handlingar med känslig information enbart kunnat skickas med vanlig post. Den nya funktionen gör att det går att skicka dokument som innehåller känsliga uppgifter digitalt så att bolaget får dem direkt, vilket förkortar tiden för mottagandet och i slutändan handläggningstiden.

ATL-kontoret började med samverkansmöten under 2022, och har bland annat bjudit in polisen samt BRÅ och ANDTS-samordnare från kommunen. Deltagandet har varit relativt lågt och det har framkommit synpunkter på att det blir för allmänt hållet. Under året har ATL-kontoret därför verkat för att hålla samverkansmöten i respektive kommun, med berörda parter från kommunen samt polisen. Responsen på mötena har varit positiv och planen är att fortsätta på samma sätt framöver.

ATL-kontoret anordnar inte längre krögarträffar då det varit för få deltagare, i stället har respektive kommun uppmanats att genomföra lokala krögarträffar. Syftet var att öka deltagandet samt att kunna diskutera mer konkreta frågor utifrån de olika kommunernas förutsättningar. ATL-kontoret har deltagit i krögarträffar i de fyra kommuner som anordnat träffar under året, i andra kommuner har krögarna inte upplevt behov av en krögarträff. ATL-kontoret har deltagit fysiskt på plats som en del i att uppfattas som tillgängliga och lätta att samarbeta med, vilket även gäller för lotsmöten i olika kommuner.

Verksamhetsuppföljning

Nämndens verksamhetsmål

Under perioden för verksamhetsplanen ska verksamheten utvecklas genom ett fördjupat samarbete mellan kommunerna och andra myndigheter. Verksamheten ska även utvecklas i det förebyggande arbetet genom att bidra till att *det ska vara lätt att göra rätt*, bland annat genom förbättrad information och kommunikation med näringsidkarna.

Nämndens verksamhetsmål ska vara kopplade till grunduppdraget. Målen ska vara påverkningbara och mätbara och det ska anges vilka indikatorer som kan följa upp målen. De mål som bedöms adekvata är att handläggningstiderna ska hållas, att tillsynerna ska utföras enligt tillsynsplanerna samt att NKI-värdet ska öka (NKI = Nöjd Kund Index).

Nämndens mål	Indikator	Utgångsläge	Målvärde för indikatorn Datum
Handläggningstiden för serveringstillstånd och försäljningstillstånd ska hållas	Handläggningstid i avslutade ärenden	Följs upp årligen	Ansökningar ska handläggas inom fyra månader
Måluppfyllelse: 99-100 %: bra resultat 97-98 %: godtagbart resultat 0-96 %: ej godtagbart resultat			
Tillsyn ska utföras enligt tillsynsplanerna	Tillsynsplan för serveringsställen och försäljningsställen	Följs upp årligen	Tillsynen ska utföras enligt plan
Måluppfyllelse: <i>Förebyggande tillsyn:</i> krögarträffar respektive Ansvarsfull alkoholserving anordnats 2 gånger under året: godtagbart resultat	<i>Inre tillsyn:</i> rutinmässig inre tillsyn genom remiss till Polismyndigheten för att kontrollera laglydigheten hos PBI:er i serveringstillstånd 50-100 %: bra resultat 20-49 %: godtagbart resultat 0-19 %: ej godtagbart resultat	<i>Yttre tillsyn:</i> Totalt antal tillsynsbesök: 97-100 %: bra resultat 90-96 %: godtagbart resultat 0-89 %: ej godtagbart resultat Antalet obesökta serveringsställen: 0-1 %: bra resultat 2-5 %: godtagbart resultat 6-100 %: ej godtagbart resultat	
Nämndens NKI-värde ska öka	NKI-värde genom Insikt	71 i NKI för 2023	+2 enheter/år

Handläggningstid:

Av ärenden som avslutats under 2025 är det ett ärende som inte handlagts inom fyra månader, alla övriga har handlagts inom fyra månader. Under året har 188 ansökningsärenden avslutats, vilket innebär att över 99 % har handlagts inom föreskriven tid vilket är ett bra resultat.

Tillsyn:

Förebyggande tillsyn: Utbildningen Ansvarsfull alkoholservering har anordnats i april och oktober. Upplägget för krögarträffar ändrades efter att verksamhetsplanen beslutades, ATL-kontoret har därför inte bjudit in krögare till krögarträffar utan har i stället deltagit på de lokala krögarträffar som anordnats i kommunerna.

Inre tillsyn: 98 personer har prövats under året, det motsvarar 25 % av alla PBI:er i serveringstillstånd vilket är ett godtagbart resultat.

Yttre tillsyn: Under året har 396 tillsynsbesök utförts på serveringsställen, vilket innebär att prognosen på 394 tillsynsbesök enligt tillsynsplanen är uppfylld till 100 % vilket är ett bra resultat. Under året har 14 serveringsställen inte fått tillsynsbesök, detta motsvarar 7 % vilket är ett ej godtagbart resultat. Två av dessa ställen har inte haft servering av alkohol under året, tre av dem beviljades serveringstillstånd under hösten och de övriga har enbart öppet vid vissa tillfällen.

På försäljningsställen har 136 tillsynsbesök utförts under året, vilket innebär att prognosen på 163 tillsynsbesök enligt tillsynsplanen är uppfylld till 83 % vilket motsvarar ett ej godtagbart resultat. Att antalet tillsynsbesök inte uppnått målet beror på personalsituationen med vakans och sjukskrivning, samt att nämnden fick ett nytt uppdrag att hantera i och med att gårdsförsäljning blev tillåten från 1 juni. Under hösten genomfördes ett stort antal tillsyner, men det har inte varit möjligt att besöka alla ställen bland annat då vissa inte haft öppet under hösten.

NKI:

Resultatet från Insikt är NKI på 75 för 2024 vilket kan jämföras med 2023 då NKI var 71, det innebär en ökning med 4 enheter och målet är därmed uppfyllt.

Statistik

Serverings- och gårdsförsäljningsställen

Antal stadigvarande tillstånd

31 december 2025 (31 december 2024)

Kommun	Serveringstillstånd	Gårdsförsäljning
Borlänge	56 (54)	2 (0)
Falun	70 (70)	0 (0)
Gagnef	9 (10)	0 (0)
Hedemora	19 (17)	1 (0)
Ludvika	24 (23)	0 (0)
Smedjebacken	12 (13)	0 (0)
Säter	13 (13)	0 (0)
Totalt	203 (200)	3 (0)

Antal yttre tillsyner

1 januari – 31 december 2025 (1 januari – 31 december 2024)

Kommun	Serveringstillstånd	Gårdsförsäljning
Borlänge	120 (111)	0 (0)
Falun	149 (147)	0 (0)
Gagnef	13 (14)	0 (0)
Hedemora	24 (27)	0 (0)
Ludvika	46 (47)	0 (0)
Smedjebacken	22 (22)	0 (0)
Säter	22 (23)	0 (0)
Totalt	396 (391)	0 (0)

Antal beviljade serverings- och gårdsförsäljningstillstånd

1 januari – 31 december 2025 (1 januari – 31 december 2024)

Kommun	Stadigvarande	Tillfälligt till allmänheten	Tillfälligt till slutet sällskap	Gårdsförsäljning
Borlänge	7 (4)	11 (11)	2 (0)	2 (0)
Falun	6 (6)	22 (21)	9 (9)	0 (0)
Gagnef	1 (2)	4 (5)	0 (2)	0 (0)
Hedemora	4 (3)	6 (3)	3 (2)	1 (0)
Ludvika	4 (3)	6 (2)	10 (18)	0 (0)
Smedjebacken	2 (2)	11 (13)	3 (2)	0 (0)
Säter	2 (2)	8 (3)	5 (8)	0 (0)
Totalt	26 (22)	68 (58)	32 (41)	3 (0)

Antal öppnade ärenden gällande ansökan om serveringstillstånd och gårdsförsäljning
1 januari – 31 december 2025 (1 januari – 31 december 2024)

Kommun	Stadigvarande	Tillfälligt till allmänheten	Tillfälligt till slutet sällskap	Gårdsförsäljning
Borlänge	8 (6)	12 (12)	2 (1)	2 (0)
Falun	9 (6)	22 (21)	9 (12)	0 (0)
Gagnef	0 (2)	3 (6)	0 (2)	0 (0)
Hedemora	8 (9)	6 (4)	3 (3)	1 (0)
Ludvika	6 (1)	8 (4)	10 (20)	0 (0)
Smedjebacken	3 (2)	11 (15)	4 (2)	0 (0)
Säter	1 (4)	13 (3)	3 (9)	0 (0)
Totalt	35 (30)	75 (74)	31 (49)	3 (0)

Antal öppnade övriga utredningsärenden för serveringstillstånd
1 januari – 31 december 2025 (1 januari – 31 december 2024)

Kommun	Ändring i tillståndet	Ändring i styrelse/ägande	Tillsynsärende
Borlänge	15 (12)	5 (9)	6 (7)
Falun	17 (19)	5 (11)	8 (5)
Gagnef	0 (1)	1 (0)	1 (0)
Hedemora	2 (1)	2 (1)	0 (3)
Ludvika	2 (1)	2 (1)	2 (2)
Smedjebacken	3 (2)	2 (0)	1 (0)
Säter	4 (5)	0 (1)	1 (0)
Totalt	43 (41)	17 (23)	19 (17)

Antal öppnade övriga ärenden för serveringstillstånd
1 januari – 31 december 2025 (1 januari – 31 december 2024)

Kommun	Överklagnings-ärenden	Anmälan serveringsansvariga (e-tjänst)	Remiss spelinspektionen
Borlänge	2 (1)	61 (84)	1 (3)
Falun	2 (1)	83 (74)	0 (1)
Gagnef	0 (0)	8 (3)	0 (0)
Hedemora	1 (3)	6 (15)	1 (1)
Ludvika	0 (0)	34 (41)	0 (0)
Smedjebacken	0 (0)	5 (3)	0 (0)
Säter	1 (0)	5 (5)	0 (1)
Totalt	6 (5)	202 (225)	2 (6)

Försäljningsställen

Antal försäljningsställen per kommun varav försäljning av de olika varukategorierna
31 december 2025 (31 december 2024)

Kommun	Ställen	Försäljnings- tillstånd	E-cigaretter	Nikotin- produkter	Folköl	Receptfria läkemedel
Borlänge	43 (43)	30 (31)	20 (19)	32 (34)	25 (25)	22 (23)
Falun	43 (42)	33 (34)	20 (17)	34 (34)	28 (30)	25 (27)
Gagnef	9 (9)	7 (7)	2 (2)	7 (8)	8 (8)	7 (7)
Hedemora	17 (19)	14 (14)	7 (6)	11 (11)	11 (13)	7 (8)
Ludvika	29 (30)	20 (20)	14 (14)	22 (23)	19 (23)	16 (15)
Smedjebacken	9 (8)	7 (7)	3 (3)	6 (6)	9 (8)	6 (6)
Säter	7 (9)	7 (8)	3 (3)	6 (6)	6 (6)	6 (7)
Totalt	157 (160)	118 (121)	69 (64)	118 (122)	106 (113)	89 (93)

Antal öppnade ärenden

1 januari – 31 december 2025 (1 januari – 31 december 2024)

Kommun	Ansökan om försäljnings- tillstånd	Ändring i styrelse/ägande	Överklagnings- ärenden	Anmälning om försäljning
Borlänge	9 (5)	3 (4)	1 (1)	9 (10)
Falun	1 (4)	9 (9)	0 (0)	5 (11)
Gagnef	0 (1)	0 (0)	0 (0)	1 (2)
Hedemora	1 (1)	2 (4)	0 (0)	3 (3)
Ludvika	1 (3)	3 (3)	1 (0)	3 (9)
Smedjebacken	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (3)
Säter	0 (0)	1 (1)	0 (0)	1 (2)
Totalt	12 (14)	18 (21)	2 (1)	22 (40)

Antal tillsyner av försäljningsställen med försäljningstillstånd, e-cigaretter, tobaksfria nikotinprodukter, folköl eller receptfria läkemedel

1 januari – 31 december 2025 (1 januari – 31 december 2024)

Kommun	Yttre tillsyner	Tillsynsärende
Borlänge	34 (40)	0 (3)
Falun	34 (43)	2 (5)
Gagnef	8 (9)	0 (1)
Hedemora	15 (23)	1 (4)
Ludvika	31 (29)	2 (2)
Smedjebacken	8 (7)	0 (0)
Säter	6 (9)	0 (1)
Totalt	136 (160)	5 (16)

Väsentliga personalförhållanden

Personalen på ATL-kontoret är anställda av miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, och lånas ut till den gemensamma nämnden för alkohol, tobak och receptfria läkemedel. ATL-kontoret har inte varit fullt bemannade under året, i mars började en ny alkoholhandläggare sin tjänst och en annan var sjukskriven på heltid eller deltid från januari till och med oktober. Under året har därför en pensionerad alkoholhandläggare arbetat deltid för att avlasta den ordinarie personalen.

Förväntad utveckling

Under hösten har regeringen aviserat att det kommer att tas fram förslag på ändringar i alkohollagen, och en större förändring är att kravet på kök och att erbjuda mat kan komma att tas bort. I september har Förenklingsrådet kommit med en utredning där förslaget är att köks- och matkravet ska tas bort helt, och att alkohol kan komma att serveras på fler ställen än serveringsställen. I utredningen föreslås att ändringarna ska träda i kraft 1 juni 2026. Om ändringen genomförs kan det få stora konsekvenser för den gemensamma nämndens verksamhet, och därför följs utvecklingen noga.

Under 2025 genomfördes en förändring genom att samverkansmöten och krögartreffar genomförs lokalt i respektive kommun. Syftet var att öka deltagandet samt att kunna diskutera mer konkreta frågor utifrån de olika kommunernas förutsättningar. Samverkansmöten har hållits i samtliga kommuner och responsen har varit positiv, därmed kommer mötesformen att fortsätta under 2026. ATL-kontoret har deltagit i krögartreffar i de fyra kommuner som anordnat träffar under året.

Under året ska ett förslag om ändring av avgifterna tas fram utifrån den utvärdering av avgifterna som genomfördes under 2025 samt diskussionerna på ägardialogen som ägde rum i november.

Under 2025 implementerades det nya arbetssättet för yttre tillsyner på serveringsställen. Det nya arbetssättet består av en tydligare rutin vid tillsynerna, nya tydligare kontrollpunkter samt en lathund för att öka kunskapen kring det som ska tillsynas. Under 2026 kommer ett liknande utvecklingsarbete genomföras för att förbättra tillsynerna på försäljningsställena. Syftet är att öka kvalitén samt att det ska bli en större likabehandling.

Driftredovisning

I tabellen nedan ses utfall, budget och avvikelse för 2025 samt utfall för 2024.

Budget och utfall (tkr)

	Utfall 2025	Budget 2025	Avvikelse	Utfall 2024
Kostnader	4823	5300	-477	5107
Intäkter	4081	4898	-817	4432
Kommunkostnad	742	402	+340	675

På kostnadssidan är det främst lägre personalkostnader 0,5 mnkr som avviker från budget för perioden då ingen ersättare satts in vid långtidssjukskrivning.

Intäkterna blev 0,8 mnkr lägre än budgeten vilket bland annat beror på att prisbasbeloppet inte blev lika högt som antogs när budgeten togs fram, det medför att avgifterna är lägre än förväntat. 2025 är det första året där tillsynsavgiften har fakturerats i efterhand, det innebär att de ställen som inte har fått tillsyn inte heller betalat tillsynsavgift. Tillsyn på försäljningsställena har inte kunnat göras helt enligt plan på grund av sjukskrivning och nytt uppdrag med gårdsförsäljning, vilket bidragit till de lägre intäkterna.

Kostnadsfördelning mellan kommunerna för 2025 (tkr)

Kommun	Procent	Utfall 2025	Budget 2025	Avvikelse	Utfall 2024
Borlänge	27,7%	206	111	+95	187
Falun	31,9%	237	128	+109	215
Gagnef	4,7%	35	19	+16	32
Hedemora	8,7%	65	35	+30	59
Ludvika	15,4%	114	62	+52	104
Smedjebacken	5,9%	44	24	+20	40
Säter	5,7%	42	23	+19	38
Summa	100,0%	743	402	+341	675

Kommunernas förskottsbetalning för 2025 uppgick till 891 tkr utifrån den prognos som gjordes i början av året med det faktiska prisbasbeloppet. Utfallet för 2025 blev 742 tkr, vilket innebär att 149 tkr kommer att avräknas faktureringen för 2026.

Fakturering per kommun 2025 (tkr)

Kommun	Förskottsbetalning 2025	Utfall 2025	Avräkning 2026
Borlänge	247	206	-41
Falun	284	237	-47
Gagnef	42	35	-7
Hedemora	78	65	-13
Ludvika	137	114	-23
Smedjebacken	53	44	-9
Säter	51	42	-9
Summa	892	743	-149